

Govoriti nam je še o primeru, če je z enim zločinom oškodovanih več oseb in če se preganja ta zločin le glede „enega“ oškodovanca na predlog⁸⁶ ali zasebno tožbo: n. pr. zakonska žena ukrade stvar, ki je solastnina njenega moža in druge osebe. V tem primeru se uvede kazensko postopanje zaradi celotnega⁸⁷ dejanja, ne morda le glede kvote, t. j. polovice škode, tudi tedaj, če zakonski mož ni vložil zasebne tožbe ali če jo je umaknil; predlog (zasebna tožba) je namreč zgolj procesni pogoj, ne pa pogoj kaznivosti.

(Konec prih.)

Književna poročila.

Dr. Dolenc Metod: Pravna zgodovina za slovensko ozemlje. Sostavni očrt. Akademski založba. Ljubljana 1935. Str. XV. + 559.

Letos meseca februarja je izšla v Akademski založbi v Ljubljani toliko pričakovana knjiga pod gornjim naslovom. Pisec je našo pravno-zgodovinsko literaturo obogatil že prej s številnimi deli in monografijami, ki niso vzbudile pozornosti in odobravanja samo pri nas, temveč tudi v inozemskem znanstvenem svetu. S pričujočo knjigo pa se je lotil izredno težavne naloge, prikazati sistematično zgodovinski razvoj pravnih, socialnih in tudi kulturnih razmer med Slovenci od srede VI. stoletja (od naselitve Slovencev v alpskih in kraških predelih) do zedinjenja Slovencev s Srbi in Hrvati. Viri slovenske pravne zgodovine še niso docela raziskani, mnogo se jih je izgubilo, zlasti pa nedostaja virov iz najstarejše dobe. Nekateri pravni instituti se dajo v naši zgodovini samo slutiti in ugotoviti kolikortoliko s precejšno sigurnostjo le s pomočjo primerjave iz drugih področij. Zlasti pa je običajno pravo, ki ni nikjer zapisano, pa se je docela konkretno in stalno izoblikovalo ter so Slovenci — predvsem nižje socialne plasti ljudstva — po njem živeli stoletja in stoletja, pravni vir, ki ga je treba vprav za slovensko pravno zgodovino še prav posebno izčrпно in skrbno raziskovati.

Takoj uvodoma moramo ugotoviti, da je pisec to nalogo odlično izvršil. Pisec, ki je redni profesor kazenskega prava, sam pravi v predgovoru, da je prišel do raziskavanj slovenske pravne zgodovine tako-rekoč po naključju. Tem hvalevrednejše je njegovo delo, da je v so-razmerno kratkem času zbral vso ogromno snov in jo sistematično prikazal v tej knjigi.

Knjiga je razdeljena na dva dela in sicer prvi del: od srede šestega do začetka šestnajstega stoletja s pododdelkoma: a) najstarejša doba do madžarskih navalov in b) druga polovica srednjega veka, ter drugi del: od začetka šestnajstega stoletja do zedinjenja s pododdelkoma: a) od nemške reformacije do kraja francoske revolucije in b) od francoske revolucije do zedinjenja. Prvi del obsega približno eno tretjino knjige, drugi del pa je izdatno obširnejši in pravi sam pisec v predgovoru, da „temelji drugi del, vsaj iz večine, na pisanih

⁸⁶ Takozvani relativni predlagalni delikti.

⁸⁷ Olshausen § 61—58, b, Binding Hdb. I.—651.

virih, zlasti zapisnikov sodnih zborov, ki so bili torišče za razvoj prava, bodisi samoniklega, bodisi pod tujim vplivom vzrastlega" ter prehaja do zaključka: „Pravni in socialni položaj kmetijskega ljudstva je bil in ostane centralni problem pravne zgodovine Slovencev!“ Ko se povsem pridružujemo temu mnenju, ki ga je treba z vsem poudarkom podčrtati, smatramo tudi za posrečeno, da je pisec poleg razvoja pravnih razmer čisto slovenskega kmetijskega ljudstva sinoptično obdelal tudi pravno zgodovino za višje sloje (plemstvo in meščanstvo). Saj je tudi plemstvo in meščanstvo deloma vplivalo na pravne razmere preprostega ljudstva in vprav to prikazovanje nudi pravo zgodovinsko sliko.

Iz najstarejše dobe prikazuje pisec državnopravne, upravne in cerkvenopravne razmere med Slovenci, omenja zlasti pomen in vpliv njih pokristjanjenja ter popisuje stanovske socialne in gospodarske prilike. Glede zgodovinskega razvoja zasebnega prava te dobe so zlasti prepričevalna izvajanja o postanku slovenskih „zadrug“ in sploh zadružnega življenja, osnovanega na pravni zavesti kolektivne svojine in kolektivistične odgovornosti za pravne posle. Pod vplivom tega kolektivističnega ustroja tedajšnje družbe so se razvijali tudi nekateri drugi zasebnopravni instituti zlasti v dednem in bračnem pravu. Ta temeljna ideja je bila tako močna, da je imela še kasnejše stoletja in stoletja odločilen vpliv na razvoj posameznih javno- in zasebnopravnih institutov med slovenskim ljudstvom. Zanimiva so izvajanja o razvoju kazenskega prava kot prvobitne plasti nastalega pravnega reda in o takratni primitivni sodni organizaciji ter o sodnem postopku.

V poglavju iz druge polovice srednjega veka govori pisec najprej o državnopravnih vprašanjih, o tujem gospodstvu nad Slovenci, o vladavini celjskih grofov, o pomenu turških navalov ter o vplivu fevdskega prava in imunitet na slovenske pravne in socialne razmere. Nadalje zasledujemo tu zanimiva izvajanja o stanovih in slojih, zlasti o razvoju plemstva in mest. Pri tem govori pisec tudi o obredu in pomenu ustoličenja koroških vojvod. Zlasti izčrpno razpravlja o razvoju kmetijskega prebivalstva na slovenskem ozemlju in o težkem socialnem in gospodarskem položaju kmetov-podložnikov, ki so že takrat zahtevali svojo „staro pravdo“ in poskušali tudi s silo preprečiti prekorajenje urbarialnih dolžnosti po gosposki. Izmed pravnih virov takratne dobe omenja pisec zlasti običajno pravo in nastanek posebnega vinogradskega prava. Glede razvoja sodstva je predvsem opozoriti na izvajanja o tkzv. nižjih deželnih sodnijah, o mestnih in trških sodnikih in zlasti o instituciji krvnega sodnika. Utemeljena so izvajanja o začetnem razvoju vinogorskih zborov in več, katerih kali je iskati že v tej dobi. — O razvoju zasebnega prava popisuje pisec, kako je germanoskopno naziranje prodiralo v posamezne panoge domačega prava. Razpad zadružne organizacije na slovenskem ozemlju proti koncu srednjega veka pomenja preosnovo socialnih in pravnih razmer, toda kolektivistična ideja se je še dolgo ohranila pri rodbini kot socialni edinci, predvsem z reprezentančno odgovornostjo hišnega gospodarja. Glede razvoja kazenskega prava v tej dobi poudarja pisec, da je skozi ves srednji vek prevladovalo, — navzlic zapovedanim cerkvenim in državnim deželnim mirom — privatnopravno pojmovanje kazenskega prava in da se je to pravo tudi na slovenskem ozemlju gibalo v pretežni večini pod vplivom švabskega zrcala.

Prav posebno pozornost vzbujajo drugi mnogo obširnejši del knjige, zlasti prvi oddelek: od nemške reformacije do kraja francoske revolucije. Prav v tem razdobju je slovensko domače pravo prišlo do največjega razmaha in zato je tudi razumljivo, da je posvetil pisec v svojih obširnih in izčrpnih izvajanjih tej dobi vso pozornost in veliko skrbnost.

Uvodoma govori o splošnih državnopolitičnih in socialnih razmerah, ki so se nanašale tudi na slovensko ozemlje, o pomenu reformacije, o kmečkih uporih, turških napadih itd. V poglavju o privilegiranih stanovih popisuje deželne stanove (cerkvene dostojanstvenike, gospode, viteze in mesta). Pri neprilegiranih slojih govori pisec obširno o svobodnjakih in nadalje o rojenjakih, o vsobenjkih in zlasti izčrpno o sogornikih in medajših ter popisuje njih socialni in pravni položaj ter navaja zakonite odredbe, ki so bile izdane koncem 18. stoletja za izboljšanje položaja podložniškega stanu (odprava nevoljništva). — V poglavju o takratni zakonodaji in pravnih virih razpravlja pisec z vso potrebno popolnostjo predvsem o „gorskih bukvah“, kot o najpomembnejšem pravnem viru za razvoj slovenskega običajnega prava. Točne so trditve pisca, kot pravi glede pomena in značaja gorskih bukev izrečno: „imenovane bukke so bile nekakšen codex generalis za vse življenje, za ves promet vinogradnikov; one so vsebovale mnogo administrativno-pravnih, še več pa kazenskopravnih predpisov, manj pa civilnopravnih. Zdi se, da med vinogradniškim ljudstvom sploh ni bilo govora o kakršnemkoli predpisu, ki ne bi bil zasidran v gorskih bukvah. Samo ob njih se je razvijalo izpopolnjevanje prava, zlasti običajnega“. Pisec popisuje obširno nastanek izvirnika gorskih bukev in so zlasti prepričevalni skrbno zbrani dokazi za trditev, da tkzv. „Pripravljeni kranjski osnutek“ ni nikoli dobil zakonite veljave. Obenem so tu navedeni tudi vsi slovenski prevodi gorskih bukev, kolikor jih je ohranjenih. Končno omenja pisec tudi zapisnike o delovanju ljudskih sodišč, kot velevažen vir za spoznavanje običajnega prava med Slovenci. Vsa nadaljnja razpravljanja o zunanji in notranji organizaciji teh avtonomnih upravnih in sodnih institucij, o gorskih gospodih, sodnikih, gornikih, županih, poročevalcih (zlasti za tkzv. občno sodbo!), zapisničarjih in drugih pomožnih organih, nadalje izvajanja o bistvenih razlikah glede notranjega ustroja med vinogorskimi zbori in ostalimi ljudskimi sodišči, so tako do podrobnosti izdelana, da nam zares nudijo verno in točno sliko teh institucij, ki so tako markantno oblikovale pravno življenje najširših plasti slovenskega ljudstva skozi več stoletij tja preko francoske revolucije. O zgodovinskem razvoju zasebnega prava v tej dobi razpravlja pisec pod posebnimi poglavji o osebo — in rodbinsko pravnih vprašanjih, o dednem nasledstvu, o stvarnem, obveznem in oškodninskem pravu. Glede posameznih institutov osebnega in rodbinskega prava, ki se je tudi še v tej dobi razvijalo nekako pod zavestnimi vplivi kolektivistične zadrúžne ideje, naj omenimo predvsem več vrst utesnitve poslovne sposobnosti. Glede dednega prava opozarja pisec zlasti na izrazito in razumljivo tendenco zemljiške gospode, dedno nasledstvo urejevati po svoje in na gospodarsko utemeljeno zahtevo običajnega prava, da preide načeloma domačija v krvnem potomstvu od starejšega gospodarja na gospodarja-sina, a da se pri več otrocih ne cepi, pri čemer je imela brez dvoma velik vpliv pravica prvenstva pri nakupu. Iz stvarnega prava, ki se je takrat na slovenskem ozemlju razvijalo seveda predvsem tudi po običajnem pravu, nam je omeniti zlasti podroben prikaz razvoja institucije zavarovanja pogodb pod klavzulo „des allgemeinen Landschadenbundes“, ki se je čisto uporabljala tudi med vinogradniki-podložniki. Razumljivo poudarja pisec, da se obvezno pravo med slovenskim prebivalstvom spričo primitivnega trgovskega in gospodarskega prometa sploh v takratni dobi ni tako bogotno razvijalo, kakor v drugih pokrajinah in da vsled tega tudi izvirne gorske bukve niso dajale podrobnih predpisov glede posameznih likov iz obveznega prava ter da je tudi tu zopet prevladovalo in odločevalo običajno pravo. Ker se je v tej dobi že načelno razlikovalo odškodninsko pravo kot tako od kazenskega prava in se je pri težjih

zločinih pokazala potreba po izključno javnopravnem zasledovanju, dočim se je tkzv. zasebno kazensko pravo pri lažjih nedovoljenih dejanjih že koncem srednjega veka preobličilo v zgolj odškodninsko pravo, smatra tudi pisec za primerno, da pod posebnimi poglavji obravnava odškodninsko in kazensko pravo. Ko govori pisec o odškodninskem pravu po gorskih bukvah, navaja dokaze, da je to pravo obtičalo še napol pota med kazenskimi sankcijami in dolžnostmi odškodnine.

V poglavju o razvoju kazenskega prava popisuje pisec v kratkih, toda izčrpnih potezah CCC. z njenimi vrlinami in hibami in preide takoj na kazensko pravo gorskih bukev in na ono, ki se je razvijalo na podlagi običajnega prava preko gorskih bukev (analogija ni bila za-
branjena!). Pisec v tem oziru zlasti podrobno razpravlja o posameznih kaznivih dejanjih, ki jih sistematično deli v disciplinske, administrativne ali policijske kriminalnopravne zločine; na podlagi konkretnih primerov iz prakse ljudskih sodnikov prikazuje stanje takratnega kazenskega pravosodstva, v katerem je vprav slovenska miselnost z vsvo svojo izvirnostjo in patriarhalnostjo prišla do bujnega izraza. Utemeljeno lahko trdimo, da je tudi ta izčrpen popis kaznivih dejanj dragocen doprinos k razumevanju takratnih kulturnih, socialnih in gospodarskih, pa tudi verskih in prosvetnih razmer med slovenskim ljudstvom.

Končno nam je še omeniti razvoj pravnega postopka, ki ga pisec obravnava v zadnjem poglavju tega oddelka. Uvodoma poudarja pisec, da je prišlo počeni 17. stoletja do čistega inkvizicijskega procesa (dejansko pač že pod mogočnim vplivom CCC., ki je samo še formalno obdržala obtožbeno načelo). Nadalje razpravlja pisec podrobno o instrukcijah za krvne sodnike, ki so imele velik vpliv na razvoj sodstva v deželah s slovenskim prebivalstvom in o razvoju postopka za civilne pravne stvari, ki je veljal tudi za poslovanje deželne pravde ali ograjnih sodišč na slovenskem teritoriju. Glede postopka pri ljudskih sodiščih na slovenskem ozemlju pisec obravnava zadevne predpise gorskih bukev, ki spričo svojih pomanjkljivosti tudi v tem vprašanju niso mogli zadoščati za prakso in je tudi tu zavzelo običajno pravo mogočen razmah.

V drugem pododdelku: od francoske revolucije do zedinjenja se pisec omejuje na najvažnejše ugotovitve glede političnopravnega pokreta in glede teritorialnih sprememb, pri katerih se je odločevala usoda Slovencev od francoske okupacije, preko revolucionarnega l. 1848, marčeve ustave l. 1849, Bachovega absolutizma, državnih ustavnih zakonov iz leta 1867 in slovenskega ter jugoslovanskega narodnostnega gibanja do pomembnih političnih dogodkov pred svetovno vojno in med njo ter do zedinjenja. Kot posebno zanimivost, ki jo pisec s poudarkom ugotavlja, pa moramo pri tem vsekakor omeniti dejstvo, da so se kljub centralistični zakonodaji avstrijskih dednih dežel, pravne razmere, ki so se oblikovale pod vplivom gorskih bukev, ohranile še med francosko revolucijo in trajale vsaj deloma še preko nje.

S pravo ljubeznijo je posvetil pisec tudi posebno poglavje jezikovnemu vprašanju, kjer popisuje trdovratno borbo za uveljavljanje slovenskega jezika pri državnih uradih, zlasti pri sodiščih bivše monarhije. Končno našteva najznamenitejše slovenske predstavnike pravoznanstva in pri tem predstavlja zlasti kot markantno postavbo nepozabnega in velezaslužnega dr. Majarona, katerega manom je tudi z veliko pieteto posvetil svoje odlično delo. — Kot dodatek navaja pisec obširen seznam najvažnejših uporabljenih del tu- in inozemskih zgodovinarjev. Kazalo je zelo popolno in pregledno. Slog knjige je odličen in lahko razumljiv, kakor tudi ni prigovorov v jezikoslovnem in terminološkem oziru.

Ta obširna in odlična knjiga, ki je predvsem namenjena kot nepotrebni učni pripomoček našemu dijaštvu, zasluži vso pozornost naše izobražene javnosti, zlasti zgodovinarjev in pravnikov. Trdimo, da bi se moral za njeno vsebino seznaniti vsak slovenski inteligent; kajti ne prinaša v vseh zanimivih podrobnostih samo razvoja slovenske pravne zgodovine kot take, temveč nam tudi odkriva na podlagi doslej še malo raziskanih virov poglede v socialno, gospodarsko, politično in kulturno stanje Slovencev za dolgo razdobje petnajstih stoletij. To temeljno delo ni samo „ogrodje“ kakor v predgovoru navaja pisec, temveč je natančno izdelan in bogato opremljen sistem celokupne pravne zgodovine za slovensko ozemlje, ki brez dvoma zdaleka prekaša po svoji izčrpnosti srbska in hrvatska pravnozgodovinska dela (Taranovskega in Kostrenčiča). Morda se bo sčasoma na podlagi virov, ki do sedaj še niso raziskani, pokazala potreba, nekatere vrzeli izpopolniti ali nekatere nejasnosti točneje ugotoviti, toda vsekakor bo to epohalno delo nezmotljiv kažipot in trdna podlaga tudi za bodoča raziskovanja. Ko izrekamo piscu globoko zahvalo za ta edinstveni plod njegovega neumornega in dolgoletnega znanstvenega udejstvovanja na polju slovenske pravne zgodovine, mu želimo samo, da bi še dolgo vrsto let deloval v prid naše pravne znanosti.

Dr. Lučovnik Hinko.

Dr. Korošec Viktor: Zgodovina in sistem rimskega zasebnega prava. 1. snopič: Splošni nauki, viri, osebnost in stvarno pravo. Založila Družba sv. Mohorja v Celju. 1936. Str. 265.

Predavatelji na ljubljanski pravni fakulteti so že s početka spoznali pomen in važnost dobrih učbenikov za uvod v študij prava, fakulteta sama je pričela izdajati učbenike, kolikor so ji dopuščala to skromna sredstva. Tako je postalo prirejanje takih knjig druga naloga predavateljev na fakulteti. Ta posebna naloga, ki se zdi mnogim postranskega in podrejenega pomena, pa ni tako lahka in meni nič tebi nič izvedljiva. O tem nas more uveriti že pogled na naše najbližje sosedne, pa tudi na velike narode, ki še danes ne morejo nuditi svojim slušateljem primernih uvodov v vse raznolike panoge pravnih disciplin, da o času, v katerem dozoreva takšno delo, z našimi razmerami sploh ne more biti nobene primere. Zato pomenja pri nas vsak nov pravni učbenik velik korak naprej in zato moramo ceniti vsak napor v tej smeri še prav posebno.

Vse to velja seveda v največji meri tudi za rimsko pravo. Uvajanje v to pravo, ki je še dandanes podlaga in uvod v študij modernega zasebnega prava, mora biti še posebno skrbno pripravljeno. Na eni strani zahteva posebno pažnjo pri izboru gradiva, ki naj se podaja, kajti študij rimskega prava je snovno že precej omejen. Na drugi strani pa naj bo to rimsko pravo res uvod v moderno pravo in naj pokaže zato osnove zasebnega prava, iz katerih je moderno zrastle in ki so mu izhodišče, nadalje pa naj da mlademu pravniku vsaj slutiti, v čem je moderno pravo izpopolnilo antično in v čem se je moralo ali se mora zavestno obrniti od njega. Izdati sistem rimskega prava kot učbenik je zato sicer morda vabljiva, tudi zavidljiva, pa prav nič lahka naloga in varal bi se, kdor bi drugače mislil ob sodobnem stanju znanstvenih raziskavanj rimskega prava. Prav zaradi tega, ker so ta tako daleč napredovala, podajanje teh rezultatov je pa snovno omejeno, je takšna naloga izredno težka in kočljiva.

Profesorja ljubljanskega vseučilišča dr. Korošec in dr. Krek sta prevzela nalogo, da raztolmačita ta pomen in to svrhu rimskega prava. Razdelila sta si jo tako, da je prevzel dr. Krek obveznostno pravo, ostalo snov pa dr. Korošec. Pred kratkim je izšel prvi snopič tega dela, v katerem obravnava dr. Korošec splošne nauke, vire,

osebno in stvarno pravo. Nadaljevanja smemo pričakovati v najkrajših razdobjih. Že takoj prvi pogled v novi učbenik prepričuje, da se je avtorju delo nad vse lepo posrečilo in da je bilo neutemeljeno oklevanje, češ da bi sam rajši počakal še par let, preden bi delo izročil javnosti.

Naznanjena knjiga kaže osnove, na katerih je zgrajeno celotno delo. Ugotoviti je treba, da te osnove kažejo skladnost z naziranjem, ki je bilo izraženo že gori. Glede celote zato ne moremo pripominjati, še manj pa prigovarjati ničesar, delo samo osvoji vsakega čitatelja. Malenkostne pripombe se tičejo zato le stranskih stvari.

V prvem delu prinaša knjiga kratek pregled o splošnih naukih. Glede nekaterih razlaganj v tem delu bi mogli reči, da so razpravljana preveč na kratko, ako ne bi istočasno pomislili, da je v novem učnem načrtu tudi predavanje o pravni enciklopediji, ki bo to vrzel odpravila. Kar se tiče drugega oddelka prvega dela, virov rimskega prava, zavzema popis istih po našem naziranju deloma preveč prostora, deloma premalo. Zadostovala bi omenitev le najznamenitejših rimskih pravnikov, ostala imena, od katerih itak razen njih citatov v pandektah ne vemo mnogo, bi utegnila izostati brez škode. Na drugi strani pa je marsikaj premalo pojasnjenege. Slušatelj n. pr. ne izve, kaj so dispenze (str. 44). Dalje zvenita opombi, da je bil *praefectus praetorio* nekak ministrski predsednik, *quaestor sacri palatii* pa nekak justični minister, preveč laično. Morda zadevata bistvo v nekem pogledu, v celoti in primarno gotovo ne. Tudi šola naravnega prava bi zaslužila večje pozornosti. Izraz zbirka (str. 62 sl.) se uporablja v dvojnem pomenu, za privatne zbirke in za oficialne, to je za zakonike same, kar utegne motiti. *Res divini iuris* so bile odtegnjene javnemu prometu, vendar po pozitivnopravni normi, ne po božjepravni (str. 151), kar potrjuje v naslednjih vrsticah avtor sam.

Drugi del prinaša oris stvarnega prava, najprvo lastninsko, potem služnostno in nato zastavno. Tu so se nekatere partije posrečile piscu naravnost sijajno.

Poleg obvladanja snovi sta piscu pripomogla do tega velikega uspeha tudi njegov slog in jezik. Preprosti in gibčni slog napravlja na sebi težavno materijo prav posebno razumljivo. Študij bo izredno olajševalo, ker je knjiga pisana v lahko umljivem jeziku brez vsakih ponavljanj. Zato snov sama, dasi je zajeta na kratko, začetniku ne bo delala težav. Le tu pa tam trčimo na kako mesto, ki bo težje razumljivo. Tako začetnik ne bo vedel, kaj je izvorna pridobitev posesti (str. 165), ker je navedeno razlikovanje med izvornimi in izvedenimi načini šele pozneje (str. 176), razložiti si pa sam tudi ne bo znal, zakaj pridobi pridobitelj tudi od prednika vendarle izvorno posest. Na str. 204 bi bilo opisati, kako in zakaj more pričeti fiduciant z *usureceptio ex fiducia*.

Pohvaliti pa je treba tudi čistočo jezika samega. Le o malo besedah moremo reči, da se nam ne zde pravilne n. pr. predpogoj namesto pogoj, mesto v pomenu namesto, radi namesto zaradi. Tudi izrazoslovje je srečno prevzeto ali na novo izbrano. To je prav posebnega pomena pri predmetu, ki je na čelu učnega programa v pravni disciplini. Le tako smemo upati, da pridemo skoro kdaj do enotnega izražanja, da ne bodo iskali pravniki vselej potrebnih nazivov, kadar jih bodo potrebovali. Nasvetovali bi vendar namesto pritiklina pravilno priteklna, namesto pogrešna posest boljše hibna posest. Za gonjenje živine imamo že dober izraz živinogonja, prednost zastavnih pravic pred vsemi drugimi izražamo danes s prvenstveno pravico. Za „kadar pogoj visi“ bi predlagali „kadar je pogoj neodločen ali neizpolnjen“ za „odpovedati se pravici“ pa „odreči se pravici“.

Te opombe so tako malenkostne nasproti celotnemu delu kot takemu, da ne morejo v prav ničemer zmanjšati nad vse ugodnega vtisa, ki ga napravlja knjiga. Na kratko smemo zato strniti vsa izvajanja v eno samo pohvalo, tej pa pridružiti željo, da izide čimprej nadaljevanje in zaključek.

Dr. Rudolf Sajovic.

Dr. Steska Henrik: Oris našega upravnega prava. 1. zvezek. Upravni postopek. Ljubljana 1956. Založili in natisnili J. Blasnika nasl., univerzitetna tiskarna. Str. 112.

Kot prvi zvezek nameravanega orisa našega upravnega prava je izdal prof. Steska upravni postopek, ki ga je posvetil spominu dr. Ivana Žolgerja. V predgovoru je pojasnil, zakaj je izdal postopek pred upravno organizacijo: ker se naš upravni stroj še ni dovolj ustalil in je pričakovati v zvezi z oživotvorjenjem banovinske samouprave dokajšnjih sprememb sedanje upravne organizacije.

V prvem poglavju, ki ima nadpis „o upravnem postopku v obče“, govori avtor o upravni funkciji, o upravnih aktih, o nastanku občega upravnega postopka, o vrstah upravnih postopkov ter o tem, za katera oblastva velja obči upravni postopek.

Ker je snov v zakonu o občem upravnem postopku (Zup.) sistematski urejena, kar poudarja avtor na str. 52, je samo naravno, da je obče obdržal isti razpored snovi tudi avtor. Iz tega pa se ne sme morda sklepati, da se podaja v orisu komentatorski paragraf za paragrafom, ampak so zvezana določila v okviru poglavij zakona po logičnih kriterijih v celote, deloma je združenih več poglavij zakona v enote.

Vsa snov zakona je razdeljena v orisu na ta-le poglavja: I. o upravnem postopku vobče, II. o oblastvih v upravnem postopku, III. o strankah v upravnem postopku, IV. o občevanju med upravnimi oblastvi in strankami, V. tek upravnega postopka do odločanja na prvi stopnji, VI. o upravnem odloku, VII. o rednih pravnih lekkih v upravnem postopku, VIII. o izrednih pravnih lekkih v upravnem postopku, IX. o upravni izvršbi, X. o stroških upravnega postopka, XI. poglavje se bavi s poslovnim redom upravnih oblastev, ki ga zakon o občem upravnem postopku nima.

Snov je podana izčrpno, tako, da označba „oris“ ne ustreza čisto, zelo pregledno in v prijetnem jeziku ter bodo knjigo pozdravili tako praktiki kakor tudi slušatelji juridične fakultete.

Pri vsem tem pa imam vendarle nekatere pomisleke:

Na str. 23. pravi avtor v 1. odst.: „Odredbe novega upravnega postopnika o oblastvih urejajo pristojnost upravnih oblastev...“ V 3. odst. na isti strani pa pravi: „Stvarno in krajevno pristojnost raznih upravnih oblastev določajo v prvi vrsti obči predpisi o njih delokrogu in teritorialnem območju... Tudi specialni zakoni o poedinih upravnih stvareh obsegajo pogostokrat posebne predpise o pristojnosti upravnih oblastev“. To bo nepoučenega bralca zavajalo v dvome, da se bo vprašal: katera trditev je pravilna? Pravilna je seveda druga, in to je hotel reči tudi avtor, pa ni tega nedvoumno izrazil; kajti Zup. določa sam v § 3, da se določa stvarna in krajevna pristojnost posameznih oblastev s splošnimi predpisi o njih delokrogu in območju kakor tudi s posameznimi upravnimi predpisi. Zup. določa samo v § 4, kdaj je smatrati, da je pristojno obče upravno oblastvo prve stopnje, v §§ 5—6, kako se določi v dvomu krajevna pristojnost sovrstnih oblastev in v §§ 7, 9, kako se rešujejo spori o pristojnosti.

V smislu § 5. Zup. se določa krajevna pristojnost — če ni dovolj osnove za njeno določitev — v stvareh, ki se nanašajo na nepremičnine, po kraju, kjer leži nepremičnina, v stvareh ki se nanašajo na poslovanje kakega podjetja ali stalno delovanje, po kraju poslovanja ali de-

lovanja, v ostalih stvareh pa najprej po domovališču stranke, nato po bivališču ter slednjič po kraju zadnjega domovališča ali bivanja. Zadnji stavek § 5 pa se glasi: „Kadar se na ta način ne da določiti pristojnost, ali je nevarno odlašati, se določi pristojnost po kraju, kjer je povod za voditev postopanja“. Avtor razlaga to določbo tako-le (str. 24, 3. odst.): „Le kadar se tudi tako ne more določiti pristojnost ali kadar bi se dala določiti krajevna pristojnost upravnega oblastva po gorenjih dopolnilnih predpisih upravnega postopnika, a je nevarno odlagati z uvedbo postopka, takrat se odredi pristojnost po kraju, kjer je povod za voditev pravde“.

Zdi se mi, da avtor s tem ni rešil težav, ki nastanejo pri razlagi te določbe v zvezi s §§ 6, 7, 8 in 10. Če pustimo na strani jako nedoločen pojem „kraj, kjer je povod za voditev pravde“, bi sledilo iz avtorjeve razlage: v nujnih primerih je krajevno pristojno tisto oblastvo, ki bi bilo sicer pristojno ali pa tudi ne. Zanima nas samo drugi primer.

Zup. določa namreč v § 6, da odloči neposredno višje nadzorno oblastvo, katero stvarno pristojno oblastvo naj bo tudi krajevno pristojno, če se ne da določiti krajevna pristojnost po načelih § 5. Tisto oblastvo pa, ki je pričelo prvo postopati, mora opravljati vse, kar se ne da odlašati. Vprašam: če mora opraviti oblastvo, ki je začelo prvo poslovati, vse tisto, kar se ne da odlašati, kar je torej nevarno odlašati, ali ni postalo prav s tem pristojno v smislu določbe zadnjega stavka § 5? Čemu potem odrejanje pristojnosti po nadrejenem oblastvu?

Dalje: § 7 določa, da če je pristojnih za razpravljanje enega predmeta več sovrstnih oblastev, se morajo sporazumeti, sicer določi neposredno višje oblastvo, katero oblastvo bo pristojno. Oblastvo pa, ki je začelo prvo poslovati, mora opraviti vse, kar se ne da odlašati. Ampak če mora oblastvo, ki je začelo prvo poslovati, opraviti vse, kar se ne da odlašati, je postalo s tem kompetentno v smislu § 5 in potem spora sploh ni. Isto velja glede § 9.

§ 8 pa določa: „Oblastvo, ki je bilo spočetka krajevno pristojno, obdrži pristojnost, čeprav so se med postopanjem izpremenile okolnosti, ki so spočetka določale njegovo pristojnost“. Ali ostane pristojno tisto oblastvo, ki je opravilo neodložne posle in postalo s tem v začetku pristojno v smislu § 5, tudi če se pozneje zve za pristojno oblastvo?

In končno 1. stavek 2. odst. § 10: „Oblastvo, ki prejme vlogo, za katere reševanje ni pristojno, mora nemudoma izdati odločbo o svoji nepristojnosti in jo čim prej vročiti stranki“. Tukaj ni več nobenega govora o tem, da bi moralo opraviti oblastvo vse, kar se ne da odlagati in da bi prišli v dvome, ali ne postane s tem kompetentno v smislu § 5.

Vse to mi vsiljuje misel, da bo razumeti zadnji stavek § 5 tako, da mora v primeru nevarnosti opraviti oblastvo, ki je prvo pri roki — če ni sicer pristojno in če se najde pristojno oblastvo — samo to, kar se ne da odlašati.

Ko govori avtor o predlogu stranke, da se upravni organ odkloni, pravi (str. 29/30): „O predlogu odloča starešina oblastva, odnosno nadrejeno oblastvo, ako gre za starešino. Ne proti temu odloku ne proti preje omenjeni delegaciji ni pritožbe“. Zakon pa pravi v 4. odst. § 17: „Odločba, s katero se je predlogu ugodilo, se ne more spodbijati“ (Odloka o uvažanju predloga ne može biti predmet žalbe). Iz tega sledi, da je zoper odločbo, s katero se predlog za odklonitev zavrne, pritožba dopustna. Sicer ne samostojna pritožba, pač pa obenem s pritožbo proti glavnii določbi.

Na str. 31 pravi avtor: „Vendar iz upravnega postopnika in iz zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih jasno izvira, da je stranka vsaka fizična ali pravna oseba, ki bi se jej kršile njene pravice ali

njeni v zakonu osnovani neposredni interesi, ako bi bil upravni odlok nezakonit ali predhodni postopek nedostaten“.

Ta definicija je praktično brezpomembna. Kajti ali bi se kršile pravice ali pravni interesi kake fizične ali juridične osebe, če bi bila odločba nezakonita ali postopek nedostaten — to se vidi še-le, ko je postopanje končano. V začetku postopka pa ni mogoče s to definicijo določiti, ali je kdo stranka, ker ne vemo, ali ima pravico ali interes, kar bi pomenilo, da v teku postopanja sploh ne bi bilo strank. Avtorja je zavedel k tej definiciji čl. 15. zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih, ki določa: „Upravna sodišča sodijo o administrativnih sporih. Administrativni spor je samo med poedincem ali pravno osebo na eni in upravnim oblastvom na drugi strani; obstoji pa tam, kjer je z aktom upravnega oblastva oškodovana kaka pravica ali kak neposreden, osebni interes tožilca, osnovan na zakonu. Ali obstoja v danem primeru tak interes, se prepušča oceni sodišča.“

Kdor bi strogo logično razlagal ta čl., bi moral reči: če toži kdo vsled oškodovane pravice, mora in sme sodišče samo ugotoviti, da je bila pravica oškodovana. Ne sme pa sodišče preiskovati, ali morda pravica ni bila oškodovana. To se pravi: za obstoj pravice je mero-dajno, da stranka trdi, da ima pravico in da je bila ta pravica oško-dovana. Samo glede interesa razsoja sodišče, ali ima stranka interes ali ne in ali je bil ta interes oškodovan ali ne. To je seveda nesmisel.

Pa tudi če upoštevamo, da hoče izraziti zadnji stavek čl. 15. samo to, kar je podrobneje določeno v čl. 24. zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih, namreč, da zavrne upravno sodišče tožbo z odločbo brez poziva strank, če je očitvidno, da ni osnovana tožba na nikakem neposrednem osebnem interesu, ne spremeni to nič na dejstvu, da imamo upravni spor samo tedaj, če je bila oškodovana pravica ali inter-es. Ker pa se vidi to šele ob koncu postopka, ne vemo nikdar med njim samim, ali imamo upravni spor ali ne. Vse te neskladnosti izvirajo samo iz tega, ker določa čl. 15, da imamo upravni spor tedaj, če je bila kršena pravica ali interes, na mesto da bi določal, da imamo upravni spor tedaj, če stranka trdi, da ji je bila oškodovana pravica ali interes.

Avtor definira pravni lek tako-le (str. 72): „Pravne leke ali pravna sredstva imenujemo one pravne institute, ki jim je namen radi pravne zaščite strank ali zavoljo važnih javnih interesov doseči izpremembo ali razveljavitev odloka ali odstraniti škodljive pravne posledice, nastale z zamudo pravnih dejanj (n. pr. s preko-račitvijo rokov ali z opustitvijo dotičnih dejanj sploh)“.

K tej definiciji bi bilo pripomniti, da se imenujejo običajno pravni leki samo vloge strank, s katerimi skušajo doseči stranke razveljavlje-nje ali spremembo oblastvenih odločb v lastnem interesu; ne štejejo pa se k pravnim lekom instituti, kjer so oblastva pooblaščenca, da uradoma spreminjajo ali razveljavljajo svoje ali odločbe drugih oblastev. Zato ni obnova pravni lek, kolikor jo uvede oblastvo uradoma.

Avtor smatra upravno odločbo za formalno pravnomočno šele, ko je potekel rok za tožbo na upravno sodišče oz. državni svet, ali ko je upravno sodišče oz. državni svet dokončno odločil (str. 82). Vprašanje je, ali je to pojmovanje smotrno in ali je v skladu s pozitivnim pravom.

Glede smotrnosti je treba pomisliti, da upravna pritožba načeloma zadrži izvršbo odločbe, upravnosodna tožba pa izvršbe načeloma ne za-drži. Poleg tega se vlaga upravna pritožba pri oblastvu, ki je odločbo izdalo, upravnosodna tožba pa neposredno pri upravnem sodišču oz. državnem svetu. Vse to kaže, da upravnosodni postopek ni neko na-daljevanje upravnega in da zbog tega ni razvidno, zakaj ne bi smatrali

odločbe, ko ni več proti njej upravnega pravnega leka, za formalno pravnomočno.

Kar pa se tiče pozitivnega prava, je stvar naslednja: Zup. govori v §§ 128 in 136 o odločbi, „zoper katero ni pravnega leka“, v §§ 133 in 134 pa o „pravnomočni“ odločbi. Iz tega bi se dalo sklepati, da odločba, „zoper katero ni pravnega leka“, ni istovetna s „pravnomočno“ odločbo, ampak da pomeni odločba, „zoper katero ni pravnega leka“, samo izvršno odločbo. Vendar je treba upoštevati naslednje.

§ 135 Zup. določa v 1. stavku 1. odst.: „Izvrševaje pravico nadzora proglasi nadzorno oblastvo za nično odločbo, zoper katero ni pravnega leka“. Torej ista označba odločbe kot v §§ 128 in 136, kjer naj bi šlo samo za izvršno odločbo, samo da ni tukaj v oklepaju naveden še IV. odd. in § 111 kakor pri §§ 128 in 136.

2. odst. § 135 pa se glasi: „Posamezna ministrstva smejo ob pričujočih pogojih proglasiti za nične tudi lastne pravnomočne odločbe“.

Iz tega sklepam, da je odločba, „zoper katero ni pravnega leka“, identična s „pravnomočno“ odločbo. Možno je seveda, da je hotel izraziti zakonodavec z izrazom „pravnomočen“ materialno pravnomočnost v nasprotju s formalno, vendar ni ostal dosleden, kakor nam kaže § 135, kajti nična odločba ne more postati materialno pravnomočna. To pa ne spremeni ničesar na pojmu formalne pravnomočnosti.

Tako pravi tudi Stefanović v svojem komentarju zakona o občem upravnem postopku (str. 191): „Pravna snaga neke odluke može da je formalna ili materijalna. Formalna postoji onda, kada se odluke u. (pravne) vlasti ne može uopšte ili ne može više (zbog propuštanja roka za žalbu ili iscrpenosti svih u.(pravnih) instancija... § 114) da napada red. prav. sredstvom (§ 114) ili prigovorima (§ 111) od strane stranaka.“

Bojim se, da bo motil stavek (str. 85): „Na formalne pravnomočne odloke pa niso le stranke vezane, nego tudi upravna oblastva jih ne morejo spremeniti na škodo oseb, ki so si s takimi odloki pridobile materialne pravice“. Kajti oblastva niso vezana samo na formalno pravnomočne odločbe, ampak tudi na odločbe, ki niso še formalno pravnomočne.

Dr. Joso Jurkovič.

Ing. Dr. Marinović Milan, šumsko-privredna geografija (*Géographie économique forestière*). Beograd. 1934. Cena 300 Din.

Znani strokovnjak in pisec velikega števila spisov o jugoslovanskem gozdarstvu, Milan Marinović, je koncem lanskega leta izdal novo veliko delo o gozdno-gospodarski geografiji. Besedilo pojasnjujejo številne (149) lepe slike, katerih večina reproducira krasne posnetke tipičnih oblik gozdov iz raznih krajev sveta. Nad vse zanimivi in poučni so tudi lepo izdelani kartogrami in diagrami. Delo je rezultat večletnih študij, spisano je na podlagi skrbno proučene obsežne strokovne literature, ki je tudi izčrpno navedena v knjigi. Po svojem obsegu, po krasni izdelavi, pa tudi po globini, s katero je zajel pisec svoj predmet, ni Marinovičeva knjiga nekaj posebnega samo v jugoslovanski literaturi o gozdarstvu, temveč tudi eno najpopolnejših, na nivoju moderne znanosti stoječih spisov te vrste v svetovni literaturi. Vsak, ki se zanima bodisi za teoretična, bodisi za praktična vprašanja o gozdovih in gozdnem gospodarstvu, najde v Marinovičevem delu skrbno zbrane, pretehtane statistične in druge podatke. Marinovičeva knjiga mora vzbuditi posebno zanimanje tudi v Sloveniji, kjer od celokupne površine v 15,8 tis. km² odpade na gozdove in gozdno zemljišče 724,0 tis. ha in od tega na dejansko z gozdom pokrito površino 688,4 tis. ha ali 43% celokupne površine, kjer prevladujejo visoki gozdovi (91,5% vseh gozdov), kjer je zelo razvita lesna industrija in izvozna trgovina z lesom in

lesnimi izdelki. Knjiga sestoji iz uvoda in dveh delov: splošnega in specialnega. V uvodu razlaga pisec pojem gozdnega gospodarstva in gozdno-gospodarske geografije, karakterizira pomen in nalogo zadnje in metodo, katere se poslužuje pisec v svojem delu.

Splošni del obravnava: I. zemljepisne osnove gozdnega gospodarstva, in sicer naravne pogoje (ozračje, vpliv tal in reliefa) in biotične (antropogeografske) činitelje; II. dinamiko gozdov in njihovo sedanjo razširjenost, kakor tudi razširjenost posameznih drevesnih vrst v vodoravni in navpični smeri; III. naravne in gospodarske pogoje lesne industrije in IV. pogoje lesne trgovine.

Obsežni drugi del podaja specialno gozdno-gospodarsko geografijo in je razdeljen na štiri oddelke. Prvi govori o pomenu mednarodno organizirane gozdno-gospodarske statistike in o njenem razvoju. Drugi razlaga različne oblike uporabe lesa: sirovega in mehanično obdelanega, kemično predelanega itd. Tu so med drugim navedeni zanimivi podatki o porabi lesa za produkcijo papirja. V prejšnjih časih so izdelovali papir večinoma iz cunj in slame, sedaj pa iz lesa. V odstotkih je izražena ta sprememba tako-le (l. 1880 in l. 1928): les — 16 in 65%, stari papir — 14 in 21%, slama — 40 in 7%, cunje — 30 in 5%, razno — 6 in 2%. Uporaba lesa je pocenila produkcijo papirja in razširila njen obseg, ki je znašal l. 1850 — 100 tis. t, l. 1900 — 8.000 in l. 1929 že — 22.900 tis. t. Le zadnja kriza je začasno ustavila to hitro rast (l. 1931 — 19.650 tis. t.). Kakšne široke perspektive za razvoj te industrije in te vrste uporabe lesa se odpirajo tudi za Jugoslavijo, vidimo iz primerjalnih podatkov o potrošnji papirja v različnih državah (v kg na 1 prebivalca): Jugoslavija — 3,5, Poljska — 6, Italija in ČSR — po 12, Francija — 20, Nemčija — 24, Švedska — 30, Vel. Britanija — 37, USA — 70. Drug interesanten pojav, zvezan z uporabo lesa, predstavlja razvoj produkcije umetne svile, ki se večinoma izdeluje iz lesne celuloze. Še l. 1901 so producirali 19,2 tis. t naravne in samo 1,5 tis. t ali 7% umetne svile; l. 1932 je že znašala produkcija naravne svile 50,5 tis. t in umetne svile 232,5 tis. t ali 82% (l. 1933 celo 275,0 tis. t). Zelo hitro narašča tudi suha destilacija lesa in uporaba lesnega oglja za produkcijo gazogenaa, kar je posebno važno za države, ki nimajo lastnih zalog nafte. Zanimivi so tudi podatki o produkciji kavčuka.

Veliki tretji oddelek drugega dela razmotriva gozdove in gozdno gospodarstvo posameznih delov sveta. Za vsak del sveta podaja pisec splošni pregled gozdarstva in nato detajlno popisuje gozdno gospodarstvo posameznih držav. Pri tem slika naravne in gospodarske pogoje gozdarstva, navaja statistiko gozdov, izračunava njihovo produkcijsko kapaciteto, riše načine izkoriščanja gozdov in potrošnjo lesa, stanje in dinamiko lesne industrije in njeno razmerje do celokupne industrije, slednjič, stanje in razvoj lesne trgovine, predvsem pa pomen lesa in lesnih izdelkov v celokupnem izvozu oz. uvozu dotične države. V kratkem referatu ni mogoče seznaniti čitatelje z obširnimi gradivom, ki ga za vsako državo navaja pisec. Kdor se zanima za to gradivo, mora poseči po knjigi sami.

Za jugoslovanske čitatelje mora biti posebno zanimivo poglavje o Jugoslaviji. Tu navaja pisec kritično ocenjene podatke o njenem gozdnem bogastvu in njega razdelitvi po banovinah, o vrstah dreves in lastninskih odnošajih. Letni prirastek lesa v vseh jugoslovanskih gozdovih računa pisec na 15,5 mil. m³, letno potrošnjo lesa, všteti izvoz, pa na 18,0 mil. m³. Zato pravi pisec: „Stručnjaci su zabrinuti da naglo izkoriščanje starih zaliha remeti prihodnu trajnostno gazdinstva te se računa da će nastupiti izvesni vakuum, kada će prestati mogućnost eksploatacije u današnjem obimu. Da to smanjivanje etata ne bi uzro-

kovalo velike potrebe u našoj narodnoj ekonomiji, preporučavane su razne mere, koje se odnose kako na oblast podizanja šuma tako i na eksploataciju. Mnogo se zameralo forsiranju eksploatacije putem dugoročnih ugovora... Posle raznih obrta pogledom na to pitanje došla je i državna vlast, iza neugodnih iskustava s nekim preduzećima, do osveđočenja da treba pristupiti postepenoj likvidaciji ovog načina eksploatacije i prelazu na režijsku eksploataciju državnih šuma. U tom cilju doneta su izvesna ovlašćenja Ministra šuma i rudnika u Finansijskom zakonu za 1934/35 godinu. Poslednja kriza ubrzala je ovaj proces koji je stalno na tapetu u stručnoj javnosti. Pored teških udarača koje je kriza nanela celokupnoj šumskoj privredi, napose drž. eraru, posednicima šuma i šumskoj industriji, ona je imala i jednu pozitivnu osebinu za naše šume: usporila je vratolomnu brzinu kojom se počela vršiti njihova eksploatacija i time je nekoliko odgođen nastup spomenutog vakuuma" (str. 334). Dalje so navedeni podatki o jugoslovenski lesni industriji. Toda pri tem je nejasno to-le mesto: „Prema podacima Trg. muzeja u Beogradu, koje iznosi Lakatoš a koji se znatno razlikuje od podataka službene statistike, bilo je 1918 g. 603 industrije, a 1932 g. 2152, iz čega se vidi njezin nagli razvitak. Najveći broj preduzeća otpada na prehranbenu industriju — 461 (od toga 147 velikih mlinova), 374 preduzeća ima šum. industrija, 329 tekstilna, 229 železna, 191 hemijska, 121 kožna itd.“ (str. 335). Na isti strani pa navaja pisec podatke ministarstva za izdove in rudnike, po katerih je znašalo samo število žag 3255 (od teh v Dravski banovini 2264), razen tega pa je bilo „51 tvornica nameštaja, savijenog nameštaja 9, parketa 15, furnira i šperovanog drveta 9, štapova 8, bačana 16, čepova 5, kalupa 11, drvine vune 11, destilacije 3, tanina 7, impregnacija 5, žižica 3, celuloze 1, drvine 5, papira 10, lepenke (kartona) 5 itd.“ Pisec bi moral pojasniti to nasprotstvo v podatkih. Na koncu poglavja o Jugoslaviji analizira pisec lesno zunanjo trgovino Jugoslavije.

Veliko poglavje je posvečeno kolosalnim gozdnim bogastvom Rusije in gozdnemu gospodarstvu Sovjetske unije. Toda tukaj je avtorju v marsičem odpovedal njegov sicer oster znanstveni kritikizem. Pisec se popolnoma zanaša na uradno sovjetsko statistiko, dasi ima le-ta čestokrat reklamni značaj ter vzbuja pri kritičnem pregledu velike dvome. Razen tega ne pove pisec ničesar o pogojih, pod katerimi se vrši izkoriščanje gozdov s pomočjo prisilnega dela, med drugim tudi dela tisoč in tisoč internirancev v koncentracijskih taboriščih, raztresenih po severnih krajih Rusije. Namesto tega pravi samo na str. 478, da „U novije vreme forsira se vse više rad po tkzv. radnim brigadama, koje su pokazale vrlo dobar rezultat“. Samo tam, kjer celo sovjetski tisk ne more prikriti, da ni vse v sovjetskem gozdnem gospodarstvu v redu, dovoljuje si tudi pisec marsikatero kritično pripombo. Tako na pr. na str. 481 piše: „Medutim sovjetska štampa donosi stalno tužbe svojih stručnjaka, da s kvantitativnim izgrađivanjem šumske industrije ne ide uporedo i kvalitativna strana. Naročito se tuže na nedostatku kvalifikovanog radništva, usled čega su mnoge moderne instalacije brzo bile pokvarene.“ Na str. 485 navaja pisec številke sovjetskega izvoza lesa, ki je bil posebno močan v l. 1930—33, ko so druge izvozne države skrčile svoj izvoz. Vendar ob tej priliki polemizira pisec s tistimi, ki so smatrali, da je to bil „dumping“, t. j. izvoz po cenah izpod lastnih stroškov, in pravi: „dokazuje se, da je izvoz mnogih predmeta sovjetskog izvoza skopčan s gubitkom, jer da su proizvodni troškovi veći od prodajnih cena. Među te predmete ubraja se i drvo, naročito piljeno, kod kojeg da je prodajna cena 1929/30 dostigla tek 64% proizvodnjih troškova. Medutim ti gubitci pri izvozu pokrivaju se izvoznim premijama, i sl. drugim olaksicama, u koju svrhu su predviđene znatne sume

u godišnjem budžetu.“ Toda kritje diference med prodajno ceno in lastnimi stroški z izvoznimi premijami in drugimi olajšavami, ki se podeljujejo iz splošnih budžetskih sredstev, torej gredo na račun prebivalstva, je ravno značilna poteza pravega „dumpinga“.

Končno v kratkem četrtem oddelku drugega dela podaja pisec splošni pregled gozdov celega sveta. S pridržkom, da so splošne številke zelo aproksimativne, ker veliko tropskih in drugih gozdov ni še izmerjenih, navaja Marinović le-te sumarne podatke:

Kontinent	Površina v mil km ²	Število prebivalcev v mil.	gozdna površina v mil. ha	Gozdovi v % od celokupne površine	Na 1 prebivalca ha gozda
Evropa	11.426	510,3	287	25,1	0,56
Amerika	40.686	253,4	1.463	35,9	5,74
Azija	41.900	1.105,4	884	21,1	0,80
Afrika	29.956	143,4	368	12,0	2,57
Avstralija in Oceanija }	8.550	9,9	100	11,7	10,10
Skupaj	132.518	2.024,4	3.102	23,4	1,53

Letni prirastek lesa v Evropi, Azijski Rusiji, USA in Kanadi znaša približno 1450 mil. m³, letna eksploatacija (računajoč tudi izgubo lesa vsled požarov, viharjev itd.) pa znaša na istem teritoriju okoli 1400 m³. Iz tega se vidi, da je doslej na tem področju v splošnem ravnotežje med prirastkom in eksploatacijo lesa. Kar se pa tiče bodočnosti, so, kakor pravi pisec mnenja deljena. Eni, na pr. francoski inšpektor Melard, gledajo v bodočnost pesimistično in prorokujejo že v kratkem pomanjkanje lesa, ker njegova potrošnja hitro narašča. Drugi so narobe bolj optimističnega mnenja. Tem se pridružuje tudi Marinović, ker se na eni strani gozdno gospodarstvo čim dalje bolj urejuje in postaja produktivnejše, na drugi strani pa se različne dosedanje uporabe lesa zamejvajo z uporabo drugih surovin.

Svoje veliko delo zaključuje pisec s temi-le besedami: „Postoječe zalihe šuma, uvođenje načela trajnosti u šumskom gazdovanju koje je došlo do izražaja u svima zakonima o šumama, kao i nastojanja pozvanih faktora oko usavršavanja toga gazdinstva daju nam osnovicu za uverenje, da će šume u dogledno vreme moći davati toliko drveta koliko bude potrebno za normalne potrebe. Pretpostavljamo, da će se naći sankcije za zakonske propise i da će smišljenom propagandom i najširi slojevi naroda doći do uverenja o potrebi čuvanja i zaštiti postojećih šuma i povećavanja njihovog areala pošumljavanjem svih terena, nesposobnih za drugu kulturu.“

A. Bilimović.

Dr. šuman Janko: Komentar Zakona o zaštiti autorskog prava i medjunarodnih propisa. Beograd. Geca Kon. 1935. Str. 579.

Naznanjena obširna knjiga je razdeljena na tri dele. Prvi najkrajši del je nekakšen teoretičen uvod v celo delo, v katerem razpravlja pisatelj o tvoritelskem (tvoračko) pravu sploh, pod katerim izrazom razumeva tako avtorsko pravo, kakor pravo na industrijski svojini. Pri tem podaja tudi kratek zgodovinski pregled o nastanku in razvoju zaštite imenovanih pravic, zlasti o razvoju avtorskega prava v naši kraljevini. Drugi obširnejši del je precej izrpen komentar našega zakona o zaščiti avtorskega prava z dne 26. decembra 1929, dočim prinaša tretji, nekoliko manj obširni del, komentar mednarodnega zakonodavstva, to je Bernske konvencije o zaščiti književnih in umetniških del. Posebno poglavje je posvečeno mednarodnim pogodbam, ki veljajo v razmerju

nekaterih evropskih držav z nekaterimi ameriškimi. Pregledno in vestno sestavljeno stvarno kazalo zaključuje knjigo.

Pisatelj, znani predsednik Uprave za zaščito industrijske svojine, je s svojim najnovejšim delom brez dvoma zelo ustregel domači potrebi, ki je potrebovala tako pregleden in vsebinski komentar domačega avtorskega zakona, še bolj pa prikaza in tolmačenja obstoječih mednarodnih predpisov. Ne da se namreč tajiti, da so postale vezi med našo državo in drugimi deželami, kolikor se tiče izmenjavanja književnih in ametniških del, v zadnjih letih zelo živahne in da odtekajo iz države precejšnje vsote zato, ker se poslužujemo tujih književnih in umetniških del. Zlasti velike so vsote, ki jih plačujemo za prevode iz tujih del. V tem komentarju je porabil pisatelj izsledke svojih prejšnjih raziskovanj, izdal je bil že pred leti manjši komentar domačega avtorskega zakona in potem komentar o bernski konvenciji, pridružil tem še nova dognanja in se bogato poslužil inozemske književnosti. Tako je nastalo delo, ki bo zadostilo v vsakem pogledu teoretičnim svrham, še bolj pa praktičnim potrebam avtorjev in izdajateljev avtorskih del, prav tako pa tudi sodišč, ako jim bo treba razpravljati sicer težke spore iz obsega avtorskega prava. Knjigo moramo pozdraviti zato kot važno pridobitev in pomnožitev naše domače pravne literature.

Dr. R. Sajovic.

Zbornik znanstvenih razprav. XI. letnik, 1935/36. Ljubljana, izdaja profesorski zbor juridične fakultete v Ljubljani. 1936. Str. 268.

Letošnji zbornik juridičnih znanstvenih razprav obsega osem teoretičnih razprav. Prispevali so namreč: 1.) Bilimovič A.: Načrt združnega zakona. — 2.) Dolenc M.: Pravne razmere v Brežicah od l. 1585. do l. 1651. — 3.) Furlan B.: Filozofske osnove pojma nevarnosti v kazenskem pravu. — 4.) Jurkovič J.: Svobodni prevdarek. — 5.) Kušej G.: Kratak oris značilnih potez avstrijske zvezne „Ustave 1934“. — 6.) Lapajne S.: Izenačeno mednarodno zasebno pravo za slovanske države srednje in južne Evrope. — 7.) Maklecov A.: Jugoslovanska judikatura o očevalnih odredbah. — 8.) Spektorski E.: Historični problem pri racionalistih 17. stoletja.

Pred temi teoretičnimi razpravami, ki pomenjajo važno obogatitev naše pravne književnosti, na čelu Zbornika samega, je članek Mihajlu Jasinskemu v spomin. Lansko leto meseca septembra v Nišu umrlemu Jasinskemu, ki je bil v letih 1920 do 1929 in 1931 do 1935 deloma redni deloma honorarni profesor na ljubljanski juridični fakulteti, je posvetil prof. dr. Polec tople vrstice, spominjajoč se pokojnika kot znanstvenika sploh in kot delavca, predavatelja in znanstvenega raziskovatelja na ljubljanski univerzi.

Vsakoletni Zbornik znanstvenih razprav nam je postal že potreba. Teško bi bilo in nastala bi nenadomestljiva vrzel, ako bi izdajanje prenehalo. Društvo slušateljev pravne fakultete omogoča nabavo knjige za malenkostno vsoto, ki ne krije niti stroškov. Stroški bi bili povrnjeni, ako bi se priglasilo dovoljno število članov. Menimo, da ni dolžnost vsakega pravnika le, da se usposablja praktično in da poskuša doseči v praksi čim večje uspehe, resnično izpopolnitev svojega znanja bo pridobil le, ako teorije tudi v praktičnem življenju ne bo zanemaril. To bodi poslanica Zborniku, kakor za druge, jo upravičuje tudi za letošnjega njegova izbrana vsebina.

Dr. R. S.

Dr. Ehrenzweig A. Albert: Die Schuldhaftung im Schadenersatzrecht. Dunaj. Manz. 1936. Str. 279.

Frank Stanko: Kazneno pravo. Posebni deo. II. Krivična djela protiv lične slobode i sigurnosti te krivična djela protiv časti. Zagreb. Obnova. 1936. Str. 168. Din 60.

Dr. Smoldaka J. Sloven: Ugovor pogrješno nazivan o „subvenciji“ i prinos koji po tom osnovu država daje brodarskim društvima. Posebni odtis iz Mjesečnika 1956, 3. Str. 8.

Staubs Kommentar zum Allgemeinen Deutschen Handelsgesetzbuch. Ausgabe für Österreich. II. Band. 6. Lieferung. Čl. 335—336. Dunaj. Manz. 1956. Str. 321—384.

Dr. Škerlj Milan: Rezerve u ženevskim konvencijama o menici i o čeku. Posebni odtis iz Arhiva za pravne i društvene nauke. Beograd, 1956, XLIX, 1—2. Str. 28.

Članci in razprave v pravniških časopisih. Arhiv XLIX, št 3: Spektorski E.: Život i ličnost profesora Teodora Taranovskog. Vladislavljević M.: Pojam Ustava. Vukčević R.: Kad prestaje kućna zajednica. Muha M.: Priziv ili rekurs? Petković L.: Egzekvatura italijanskih presuda. Pržić I.: Represalije u vreme rata. Ilić A.: Ne može se biti istovremeno kontraktualni činovnik u dva državna nadležstva. — Arhiv XLIX, št. 4: Arandjelović D.: O odgovornosti za naknadu štete po novom poljskom zakoniku u obligacijama od 1954 g. Maklečov A.: Mere bezbednosti u novom nemačkom zakonodavstvu i u jugoslovenskom Kz. Mirković Dj.: Priroda odnosa koji vezuju organe za zajednicu kojoj pripadaju, sa gledišta učenja o punomoćstvu, sociološkog i pravnog organskog shvatanja. Nedeljković B.: O primeni novoga Grpp. Amar L.: O jeziku i pravopisu u sudskim spisima, u zakonima uopšte i u o pravnoj literaturi. Lapajne S.: Nacrt uniformnog međunarodnog privatnog prava za slovenske države Srednje i Južne Evrope. Kostić L.: Neke pojave iz naše parlamentarne prakse koje govore u prilog gledišta da je naša država parlamentarna. — Branič št. 3: Perić Z.: Socialna shvatanja u naslednom pravu „Ab intestato“. Janković D.: Primena odeljka 4. u v. odeljka 1. § 471 t 4a gr. s. p. Marinković Dj.: O porabnom postupku. Mišić D.: Pogrešno razumevanje ustanove smetanja poseda — § 548 Grpp. Stojanović M.: Obranički sud. Petrović B.: Problem akcesorne prirode saučešća. Stjepin M.: Knjižni vlastnik u pojavljenom spornom pitanju o vlastništvu nekretnine obuhvaćene ostavinskom masom na osnovu § 292 gr. z. i §§ 4 i 9 Zzk. uvek je jači u pravu. — Branič št. 4: Lošan de Berije: Novi poljski zakonik o obligacionom pravu. Milojković B.: Postavljanje problema jednog međunarodnog procesnog prava. Koštunica J.: O pitanjima konkurencije. Stojanović M.: Ispunjenje obaveze dužnika iz prihvaćenog poravnanja van stečaja prema verovnicima. Popović N.: Nedostatak potpisa sudije sreskog suda na raspravnom zapisniku, daje li povoda ništavnosti presude na osnovu § 571 br. 9 Grpp. — Mjesečnik št. 3: Lenac R.: Pristate slijepaca i slijepački sklopljene. Krmpotić J.: O 14-dnevnom roku iz čl. 32 Zs. Wagner E.: Nadležnost sudskih i upravnih vlasti u sporovima glede zemljišta i zemljišnih zajednica. Smoldaka S.: Ugovor pogrješno nazivan o subvenciji i prinos, koji po tom osnovu država daje brodarskim društvima. M. B.: Zar k moratoriju i valorizacija? Lečnik M.: Izvodjenje dokaza pred građanskim prizivnim sudom. — Mjesečnik št. 4—5: Digović P.: Problem suverenosti i međunarodno pravo. Krbek I.: Zakonitost uprave. Pavlović T.: O nekim namjeravanim naredjenjima u projektu novoga Mz. Vučković N.: Činjeničko stanje i krivično djelo s naročitim osvrtom na § 166 Kz. Mirković Dj.: Pravna priroda ugovora, na osnovu koga država daje svoj prinos brodarskim društvima. Eisner B.: Uredjenje imovinskopravnih odnosa bračnih drugova u jedinstvenom građanskom zakoniku. — Policija št. 5—6: Problemi sadašnjice. Kulaš J.: Nullum crimen sine poena. Eksner F.: Sudija, državni tužilac i okrivljenik u kriv. postupku nove nemačke države. Džisalović R.: Najmanja mera kazni lišenja slobode prema Kz. Kecojević S.: Istražni zatvor. V. P.: Nacional-socijalističko krivično pravo i princip nulla poena

sine lege u Nemačkoj. Urošević M.: O administrativnopравnom procesu uopšte, njegova bitnost, ustrojstvo i razvitak. — **Policija št. 7—8:** Lazarević V.: Značaj Medjunarodnih kriminalističkih kongresa, rad Medjunarodnih komisija i Medjunarodne policije. Blagojević V.: Sa maloletnikom se može zaključiti odnosno produžiti zadruga. Džisalović R.: Najmanja mera kazni lišenja slobode prema Kz. Kecojević S.: Istražni zatvor. Kulaš J.: Nullum crimen sine lege. Eksner F.: Sudija, državni tužilac i okrivljenik u kriv. post. nove nemačke države. Petrović V.: § 11 Uv. zak. za kriv. postupak i zastarelost. Mičić M.: Kriminalistički kurs na Karlovom Univerzitetu u Pragu. — **Pravni Pregled št. 3:** Vlajković M.: Istup i primena §§ 88 i 89 Kz. Gal. R.: Rekursni rok u Ip. Šnepf F.: Kasacioni sud o rekursnom roku. Kolar M.: Izdržavanje bolnice S. Semze-a. V. M.: Može li sud bez Pravilnika ispitivati zemljoradnička uverenja. Dj. I.: Intervencija advokata pri ovrhama ispod 1000 Din. V. Ž.: Da li sudska pisarnica mora dati izveštaj o pravomoćnosti sudske odluke bez naplate takse od 10 Din? Savić Š.: Nekoliko reči o pretstavkama. — **Pravosudje št. 3:** Čulinović F.: Uredba o zaštiti zemljoradnika. Steinmetz I.: Primjedbe k Predosnovi za Grad. zak. Subotić Dj.: Predaja zaostavštine po Vp. Drljević I.: O nadležnosti suda po sporovima o pobijanju pravnih dela izvan stečaja. Petrović J.: Povodom Predosnove Grad. zak. Debata o budžetu min. pravde u Nar. Skupštini. — **Pravosudje št. 4:** Politeo I.: Nihil sine lege! Maklecov A.: Problem kriminalne politike. Kulaš J.: Lišenje života po pristanku. Urošević L.: Predosnova Grad. zak. Pantelić D.: Nagrada sudija u neobaveznim izbranim sudovima. Timoškin-Baruch: Savremeni ruski kriv. Kodeks. Budžet Min. pravde pred senatom u ovogod. budž. debati.

Razne vesti.

Šestdesetletnica prof. Bilimoviča. V teh dneih je dopolnil šestdeset let univ. prof. dr. Aleksander Bilimovič, ordinarij za narodno gospodarstvo na našem vseučilišču. Rodil se je dne 25. maja 1876 kot sin vojaškega zdravnika v Žitomiru v Volinji in je tamkaj dovršil tudi srednjo šolo. Nato se je vpisal na matematični oddelek fiziko-matematične fakultete v Kijevu, potem pa je prestopil na pravno fakulteto, kjer so ga zanimala predvsem gospodarska vprašanja. Že za časa svojih akademskih študij je bil nagrajen z zlato kolajno za delo „Blagovni promet na ruskih železnicah“, katero je bilo nato tudi natisnjeno v Univerzitetnih Izveštjih kijevske univerze. Ko je dovršil pravne študije, je postal na priporočilo znanega ekonomista dr. Pihno-ja l. 1900 profesorski štipendist, s čimer se je v Rusiji običajno pričela profesorska karijera. L. 1904 je napravil magistrski izpit iz nacionalne ekonomije, statistike in finančne vede in je bil po dveh predavanjih pro venia legendi imenovan za privatnega docenta za politično ekonomijo in statistiko. Še istega leta je pričel predavati o zgodovini ekonomskih naziranj. Prihodnje leto mu je na predlog fakultete podelilo prosvetno ministrstvo štipendijo za znanstvene študije v inozemstvu. Odšel je v Nemčijo in študiral nacionalno ekonomijo najprvo nekaj časa v Tübingenu pod vodstvom prof. Fr. J. Neumanna in G. Schönberga, nato pa v Berlinu pod vodstvom prof. Schmollerja in A. Wagnerja. Ko se je l. 1907 vrnil v Kijev, je pričel tamkaj z rednimi predavanji iz narodnega gospodarstva. L. 1909 je branil magistrsko disertacijo in bil nato izvoljen za izrednega profesorja pravne fakultete v Kijevu, l. 1915 pa